

Nr 161.

Godkänd av första kammaren den 27 april 1918.

Godkänd av andra kammaren den 27 april 1918.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående utarbetande av en redogörelse över de förluster av människoliv och egendom, som sedan världskrigets början inträffat inom den svenska handelsflottan.

(Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 11.)
(Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 4.)

Till Konungen.

Inom riksdagen har gjorts framställning därom att på statsverkets bekostnad en detaljerad redogörelse måtte utarbetas över de förluster av människoliv och egendom, som sedan världskrigets början inträffat inom den svenska handelsflottan.

Över motionen har utlåtande i den ordning, 46 § riksdagsordningen föreskriver, inforrats av vederbörande riksdagsutskott från kungl. kommerskollegium, varjämte särskilda yttranden över densamma avgivits av Sveriges redarförening, Sveriges fartygsbefälsförening och Svenska eldarunionen, vilka samtliga yttranden bilagts vederbörande utskotts betänkanden i ämnet.

Ehuru uppgifter av hithörande beskaffenhet kunna inhämtas dels av den inom kommerskollegium utarbetade »redogörelse rörande svenska fartygs sjöolyckor, anmälda och behandlade av kungl. kommerskollegium» dels ock i viss mån av den utgivna handboken »De svenska statsmakterna och krigstidens folkhushållning», av kommerskollegii sjöfartsstatistik samt av statistisk uppgift om »olycksfall inom sjömansyrket» i tidskriften Sociala meddelanden, anser riksdagen i likhet med motionären och de enskilda in-

stitutioner, som yttrat sig över motionen, att en redogörelse av den beskaffenhet, motionären föreslår, skulle ur flera synpunkter anses önskvärd samt väl motivera de kostnader, utarbetandet av en sådan redogörelse skulle komma att medföra. Redogörelsen skulle, såsom motionären antytt, med skäl kunna betraktas som en minnesgård över de sjömän, som förolyckats under sin medverkan till att i nuvarande brydsamma tider fortfarande uppehålla den för hela landets hushållning och näringsliv så betydelsefulla sjöfarten. För efterlevande till omkomna sjömän, vilka nu ofta icke äga annan underrättelse om en nära anförvants bortgång än en enkel tidningsnotis, skulle en redogörelse av antydd beskaffenhet naturligen ha stort värde. Vidare skulle densamma på flera sätt kunna tjäna som bevismedel vid prövning såväl vid privaträttsliga som folkrättsliga ersättningsanspråk. För Sverige som neutral stat torde det sannolikt kunna vara av betydelse att vara i tillfälle förete en samlad bild av de mångfaldiga offer, som den hänsynslösa krigföringen till sjöss tillfogat vårt land. För sjöfartsnäringen särskilt bör det också vara av vikt att påvisa de betydande uppoffringar, den fått vidkännas; och ur social synpunkt bör en redogörelse för efterlevandes försörjningsförhållanden vara av behovet för att klargöra, huruvida omständigheterna kräva vidtagande av särskilda åtgärder från statsmakterna eller andra.

I eldarunionens åberopade utlåtande har framhållits, att i den avsedda redogörelsen borde upptagas de »omkomna sjömannens ålder, civilstånd, familjeförhållanden, försäkringsförhållanden och i vad mån dessa senare kunna anses trygga de efterlevande mot oförskyld nöd». Riksdagen, som i det väsentliga delar de uttalade synpunkterna, får framhålla att naturligen också de omkomnes fullständiga namn och hemort böra införas i redogörelsen, vilket får antagas även varit eldarunionens mening, fastän det icke uttryckligen angivits. Den del av undersökningen, som ställer sig svårast, torde väl bli införskaffande av uppgifter angående efterlevandes utsikt att försörja sig. I sådant hänseende kan det ifrågasättas, huruvida andra uppgifter än angående försäkringsförhållanden samt antalet efterlevande minderåriga barn stå att erhålla. Möjligen skulle det vara av intresse att erfaras, i vilken utsträckning den allmänna fattigvården måst tagas i anspråk för försörjning av efterlevande till sjömän, som omkommit under nu ifrågavarande omständigheter. Av naturliga skäl böra uppgifter härom dock icke inflyta i samband med angivna personer utan endast i statistisk bearbetning.

En särskild uppmärksamhet torde böra ägnas de i dessa tider oftare än annars förekommande fall, då fartyg med besättning under resa helt uteblivit, utan att man erhållit kännedom om, på vilket sätt fartyget förolyckats. I sådana fall kan ju fartygets förlisning vara att hänföra till

vanlig sjöolycka, medan i andra fall övervägande skäl få anses tala för att fartyget förolyckats i följd av omständigheter, som äro att hänföra till krigsrisk. I den planerade redogörelsen skulle ju egentligen blott de senast avsedda olyckorna anses hemmahörande, men då det mången gång ställer sig vanskligt att avgöra, vilken orsak till olyckan, som kan anses mest sannolik, torde det vara nödvändigt att i redogörelsen medtaga även en del tvivelaktiga fall.

Utan att vilja underskatta betydelsen av den i kommerskollegii ovanberörda yttrande omförmälda, genom kommerskollegii försorg utgivna redogörelse uti ifrågavarande avseende får riksdagen framhålla, att nämnda redogörelse, som för övrigt upptager sjöolyckor i allmänhet, vare sig de äga samband med världskriget eller ej, icke på långt när fyller de behov, som skulle tillgodoses genom den av riksdagen föreslagna redogörelsen. Berörda av kommerskollegium utarbetade redogörelse torde emellertid kunna bilda en lämplig utgångspunkt för av riksdagen ifrågasatt redogörelse i ämnet, varjämte de hos kommerskollegium förvarade sjöförhørsprotokollen böra vara en viktig källa för erhållande av vidare detaljuppgifter. Vidare kan det förutsättas, att hos statens krigsförsäkringskommission förvaras handlingar rörande fartygs och besättnings krigsförsäkringsförhållanden, som kunna tjäna till ledning för arbetet. Övriga nödiga upplysningar föreställer sig riksdagen kunna erhållas genom utsändande av skrivelser och frågeformulär till rederier, privata försäkringsanstalter, sjömanshus, kommunala myndigheter, fackliga föreningar och enskilda personer.

Den av motionären omnämnda redogörelsen för »norske skibes krigsforlis» anser riksdagen även kunna tjäna till förebild. Ett så fullständigt avtryckande av sjöförhørsprotokollen, som där skett, synes emellertid icke erforderligt.

Beträffande distributionen av den ifrågasatta redogörelsen får riksdagen framhålla, att särskilda åtgärder torde böra vidtagas för densammans spridande till sjöfartsinstitutioner samt tillhandahållande för lågt pris till den intresserade allmänheten.

På grund av vad sålunda anförts får riksdagen anhålla, att genom statens försorg måtte utgivas en särskild redogörelse för av världskriget förorsakade förluster av människoliv och egendom inom den svenska handelsflottan.

Stockholm den 27 april 1918.

Med undersåtlig vördnad.
